

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЖЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 77 (1196)

Серада, 25 верасня 1957 года

Цана 40 кап.

Добрая бібліятэкарка

Восем год загадвае бібліятэкай Новабэрскага фанера-папалакага камбіната Надзея Агеёўна Міронава, і з кожным годам усё больш любіць сваю профэсію. А рыхтавалася да гэтага зусім ад іншай работы. Пасля сканчэння курсаў рахунковых работнікаў яна збралася сесці за канторскі стол. Але думкі і жаданні Міронавай былі далёка ад рахунковай работы.

У самую апошнюю хвіліну выявілася, што камбінату патрэбен і бібліятэкар. Надзея Агеёўна адмовілася ад рахунковай работы і пайшла ў бібліятэку.

Кожнаму такое рашэнне магло здацца больш чым дзіўным. Рахункаводу больш плацілі, чым бібліятэкару, а страта сотні рублёў для сціплага бюджэту Надзеі Агеёўны азначала нямаля. На рахунковай рабоце Надзея мела-б дапамогу і кіраванне з боку старэйшых таварышаў. У бібліятэцы ўсё было значна складнейшым. Семсот яе кнігі былі вельмі пашарпанымі, і трэба было пачынаць з таго, каб як-небудзь правярці гэтыя кнігі. Сярод чытачоў амаль не было дарослых. Кнігі чыталі галоўным чынам вучні, падлеткі. Каталагу не было. Усё трэба было пачынаць спачатку.

Ік толькі Міронава прышла бібліятэку, яна цалкам аддалася гэтай цікавай рабоце. Складала рэкамендацыйныя спісы, завозіла каталогі, хадзіла ў цэхі камбіната і абшчыла там пра кніжныя навіны, дабіралася ў заўсёмі грошай.

Цяпер, пасля васьмі год, добра відаць работа бібліятэкаркі-энтузіясткі Н. Міронавай. Кніжны фонд у яе за гэтыя гады вырас у 15 разоў і складае звыш дзевяці тысяч тэм, а колькасць чытачоў даўно пераваліла за тысячу чалавек.

Сакратар партыйнай арганізацыі камбіната тав. Капуцік з выключнай цэльнай гаворкай пра работу Міронавай. Бібліятэка заняла выдатнае месца ў барацьбе за дзяржаўны план, эканомію сыравіны і электраэнергіі. На камбінатае няма інжынера, тэхніка, перадачыка вытворчасці, якія, працуючы над пытаннем рацыяналізацыі вытворчасці і новай тэхнікі, не карысталіся-б літаратурай, падрыхтаванай для іх Надзеяй Агеёўнай. Яна пастаянна прапагандае спецыяльную літаратуру. І рабочыя паспяхова пераімаюць у сваіх канкрэтных умовах вопыт наватараў перадавых прадпрыемстваў СССР.

Міронава падтрымлівае сталую сувязь з кніжнымі магазінамі, бібліятэчным калектарам. Не паспеў новы твор мастацкай літаратуры з'явіцца ў кніжным магазіне, як ён аказваецца ў камбінатнай бібліятэцы. Звыш 500 тэм кніг набыты толькі ў гэтым годзе.

У Надзеі Агеёўны ёсць на камбінатае памочнікі, бібліятэчны актыві. Яны дапамагаюць бібліятэкарцы не толькі рамантаваць кнігі, але і прапагандаваць іх, праводзяць вялікія масавыя мерапрыемствы. Са сваіх найбольш актыўных памочнікаў Надзея Агеёўна перш за ўсё называе зменнага майстра Патра Верхаволку, лабарантку Фрыду Ратнер, рабочага цеха Васіля

Філіпава. Дзесяці іншых саброў кнігі выхвалялі і падрыхтавала ўдзяліваю бібліятэкарка, якая любоўна адносіцца да сваёй справы.

На камбінатае не толькі чытаюць кнігі, але сістэматычна абмяркоўваюць прачытанае, спрачаюцца па пытаннях, якія хваляюць сямлі шырокае колы чытачоў. У Надзеі Агеёўны ў спецыяльных папках сабраны дзесяці аб'ёмных артыкулаў з газет і часопісаў па асобных пытаннях. У папцы можна знайсці гутаркі і палемічныя выступленні аб маральным абліччы савецкага маладога чалавека, аб культуры моваў, аб сям'і і г. д. З дапамогай бібліятэкі ўзнімаюцца і абмяркоўваюцца пытанні, якія хвалявалі ўвесь калектыў камбіната. Калі абмяркоўвалася пытанне, як жыць палітніску, дык клуб не мог змясціць усіх тых, хто хацеў прыняць удзел у гэтым мерапрыемстве.

Бібліятэкарка сочыць за перыядычнай літаратурай і папаўняе сваю папку ўсё новымі і новымі матэрыяламі. І гэтыя папкі адкрыты для ўсіх работнікаў камбіната. Тут кожны, хто рыхтуецца да дакладаў, выступленняў, знойдзе для сябе багаты матэрыял. Надзея Агеёўна добра ведае густ свайго актыву і спецыяльна падбірае для яго газеты, часопісы.

Н. Міронава называе дзесяцікі аўтараў, кнігі якіх з асаблівай любоўю чытаюць запалчаныя і фанершчыкі. Сярод аўтараў многа беларускіх пісьменнікаў, чые творы выйшлі ў апошнія гады. Беларуская мастацкая літаратура з кожным годам заваявала сабе ўсё больш шырокае кола чытачоў.

Але ў Надзеі Агеёўны ёсць і свае патрабаванні да нашых пісьменнікаў.

— Наш чытач хачае знайсці ў кнігах развоўваўныя рамункі. А такіх кніг у нас вельмі мала...— гаворыць бібліятэкарка.

Калі Надзея ў абедзены перапынак паўляецца ў цехах камбіната, работнікі застаюць яе самімі рознымі пытаннямі. Пытаюцца не толькі пра кнігі, але і пра апошнюю кінокарціну, тэатральную пастаноўку ў Доме культуры. Вялікае кола інтарэсаў чытачоў камбінатнай бібліятэкі. І на любое іх пытанне бібліятэкарка павінна даць правільны адказ.

Надзея Міронава дапамагае рабочым знайсці самыя кароткія шляхі да цікавай кнігі, палюбіць яе.

Ул. МЯЖЭВІЧ.

На будоўлі шостаі пяцігодкі

На Палессі, у поўднёва-заходняй частцы Гомельшчыны, на тысячх гектараў раскінуўся Васілевіцкі тарфяны масіў. Раней чэзны хвойнік, беразняк, зараснікі чароту і аскі захоўвалі спакой непраходных балот.

Вялікая партыя Леніна павяла беларускі народ на штурм непраходных балот, узброіла яго магутнымі машынамі, і балоты пачалі ператварацца ва ўрадлівыя калгасныя палеткі. Асушаныя балоты — гэта не толькі высокі ўраджай. Гэта невычарпальнае скарбіца танага, але каштоўнага паліва.

Васілевіцкі тарфяны масіў ужо даўно пройдзены ўздоўж і ўпоперак, вымераны разведчыкамі прыродных багатаў. Стала ясна, што запасы торфу тут вельмі вялікія і на іх базе можа працаваць буйная электрастанцыя.

Дырэктывамі XX з'езду партыі прадугледжана будаўніцтва Васілевіцкай дзяржаўнай раённай электрастанцыі. Гэта адна з буйнейшых новабудоваў шостаі пяцігодкі ў Беларусі. Васілевіцкая ДРЭС будаўніцтва якой вядзецца ў Шаціцка, будзе даваць у некалькі разоў больш электраэнергіі, чым давалі яе ўсе электрастанцыі дзяржаўнай Беларусі. На новай ДРЭС будзе ўстаноўлена некалькі магутных турбагенератараў. Наогул станцыя будзе абсталявана па апошнім слоўу тэхнікі. Усе асноўныя працы будуць аўтаматызаваны. Для катлоў станцыі штодзень будзе патрэбна пяць тысяч тон торфу. Крыніцай водазабеспячэння з'явіцца Бярэзін. Два каналы — працягласцю кожнага з іх каля паўтара кіламетра і глыбіння — шэсць метраў — пракладзены да галоўнага корпусу. У адным з іх пракладзены трубы, на якіх вада з Бярэзіны будзе паступаць у катлы. Ён зможа прапусціць кожную секунду 12 кубаметраў вады. На другому каналу адпрацавана вада паступіць зноў у рэчку.

Самым складаным з'яўляецца будаўніцтва галоўнага корпусу ДРЭС. Толькі для таго, каб закладзі фундамент пад

яго, патрэбна было выняць каля 50 тысяч кубаметраў зямлі. Спены будынка, як і многіх аб'ектаў, узводзяцца са зборнага жалезабетону, што дае магчымасць значна скараціць тэрміны будаўніцтва, зрабіць яго больш танным, зменшыць затраты работай сілы. Гэта другое памышканне электрастанцыі ў Шаціцкім раёне, якое будзе са зборнага жалезабетону. Вага асобных канструкцый дасягае 30—40 тон. Вось чаму для таго, каб іх зманціраваць, спатрабілася ўстаноўка спецыяльнага саракатоннага пад'ёмнага крана. Бригада такелажнікаў на чале з бригадзірам Плескачовым многа працавала, каб паспяхова закончыць мантаж гіганта-крана.

На будаўнічых пляцоўках станцыі закончаны ў асноўным усе земляныя работы. Цяпер логічным ходам ідзе мантаж жалезабетонных канструкцый наземных збудаванняў. Высока ўзгоры ўзнялася выцяжная труба — таксама са зборнага жалезабетону, — якая дасягне вышнімі 120 метраў.

На будаўніцтва Васілевіцкай ДРЭС вырас працавіты, дружны калектыў будаўнікоў. Ён налічвае ўжо каля двух тысяч чалавек. Толькі ў гэтым годзе сям'я будаўнікоў павялічылася на 800 чалавек. Імёны многіх з іх добра вядомы ў Шаціцка. Адной з перадавых электразваршчыц з з'яўляецца, напрыклад, Валыціна Паўлаўна Рыжкова. Яна яшчэ маладая, але ўжо ўдзельнічала ў будаўніцтве многіх электрастанцый.

Добрая слава ідзе і пра сям'ю будаўнікоў Ражковіч. Чатыры браты і дзве сястры працуюць на розных участках вялікай будоўлі. Старэйшым з іх Леанід Паўлавіч ужо дзесяці гадоў працуе электразваршчыкам-верталікам. Ён будоваў многа электрастанцый краіны. З вялікай радасцю будаваў Леанід Паўлавіч пра будаўніцтва Васілевіцкай ДРЭС. Шаціцкі, дзе вырабце станцыя, — гэта яго родная мясціна. Недалёка ад яе ён вырас і ўзгадаваўся, адсюль яго павяла дарога ў працоўнае жыццё.

Разам з ім ужо вопытнымі мантажнікамі сталі браты Уладзімір і Шліп. Пасля сканчэння самі класуў на будоўлю прыйшоў яшчэ адзін брат — Дамітры. Малады мантажнік не толькі добра працуе, але і не спыняе сваёй вучобы. Паспяхова закончыўшы восьмы клас, Дамітры вучыцца цяпер у дзевятым класе вятчэрнай школы. Разам з братамі на будаўніцтве станцыі працуюць дзве сястры: Аляксандра — бетоншчыца і Ірына — арматуршчыца.

Вялікую работу па гадрыхтоўцы арматуршчыкаў праводзі на будоўлі Аляксандр Баранаў. На розных участках працуюць больш дзвюццаці яго вучні. Акрамя таго, бригадзір арматуршчыкаў з'яўляецца пачынальнікам укаранення новага спосабу вырабы арматуры. Ён прапанаваў рабіць яе не дробнымі секцыямі, а цэлымі зварнымі блокамі. Гэта скараціла тэрміны ўзвядзення фундаменту пад турбагенератары, зберагло многа металу.

З многіх гарадоў на станцыю Шаціцкі прыходзяць таварныя паліткі. Яны прывозяць будаўнічым Васілевіцкай ДРЭС з Бярэзіна — бетон, з Гомеля — будаўнічыя механізмы, з Бабруйска — дошкі. Ідуць самазвазны з Мінска. Будаўнічам электрастанцыі дапамагаюць працоўныя Расійскай Федэрацыі: Ленінградскія турбагенератары, Падольскія катлы і дапаможнае абсталяванне, Іванова — электраабсталяванне і прылады для аўтаматычнага кіравання. У будаўніцтве магучы і станцыі ёсць усё, каб паспяхова весці работы.

Карціна будаўніцтва Васілевіцкай ДРЭС была-б няпоўнай, калі-б не расказаць пра новы гарадок будаўнікоў. Ён вырас побач са станцыяй. Абшар шырокі і роўны вуліц стаяць прыгожыя двухпавярховыя мураваныя дамы, якія складаюць 10 тысяч квадратных метраў жылой плошчы. Уздоўж асфальтаваных вуліц роўнымі радочкамі высаджаны дрэўцы. Многія з іх так і засталіся расі на ранейшых месцах.

Гарадок будаўнікоў добра ўпарадкаваны, у дамах ёсць

паравое ацяпленне, каналізацыя і іншыя комунальныя выгоды. У кожнай кватэры гаворыць радыё, гарыць электрычнасць. Дзеці будаўнікоў займаюцца ў новай шматпавярховай школе. Ёсць таксама дзіцячыя яслі, дзіцячы сад, некалькі магазінаў, сталова, лазня, гаспадарка. У бальнічным гарадку будаўнікі атрымоўваюць кваліфікаваную медыцынскую дапамогу.

Большасць будаўнікоў — моладзь. Яны не толькі самааддана працуюць на сваіх участках работы, але весела і культурна праводзяць свой вольны час. Песні, музыка кожны вечар чуюцца ў рабочым клубе. Недалёкі той час, калі ў пасёлку вырасце прыгожы, прасторны Палац культуры. Будаўніцтва яго нядаўна пачалося.

Сакратар партыйнай арганізацыі будаўніцтва Васілевіцкай ДРЭС Уладзімір Львовавіч Сняжкоў расказае:

— На будаўніцтве галоўнага корпусу пачалася закладка каркасаў цокаля. Гэтую работу высокімі тэмпамі вядуць мучныя бригады Уладзіміра Кастэніна. Калектыў будаўнікоў змагаецца за здачу ў гэтым месцы дзевяці асей галоўнага памышкання. Пачаўся мантаж катла. Зборка яго праводзіцца блокам.

Будаўнікі сталі на перадавую вухту і рыхтуюць дастойную сустрэчу 40 гадавіне Вялікага Кастрычніка.

Так будучаца Васілевіцкай дзяржаўнай раённай электрастанцыі. Да Гомеля і Рацінцы, на палях і ў лесах яго высіла першыя слупы будучай высокавольтнай лініі электраперадачы. Хутка па сталых праводах электраэнергія Васілевіцкай ДРЭС паліцца ў Гомель, Мазыр, Рэчыцу, Магілёў, Бабруйск, Мінск. Будоўля на балодзе ўступіць у рады дзючых электрастанцый краіны. Яна дасць энергію прадпрыемствам і святло людзям.

Н. ДАСТАНКА.

На здымках: на будаўніцтве Васілевіцкай ДРЭС. Лепшая электразваршчыца Валыціна Паўлаўна Рыжкова.

Фота А. Карпава і Ю. Лыскова.

Цікава і змястоўна

Асаўскі сельскі клуб знаходзіцца ў калгасе «Зара Комуны» Кіліцкаўскага раёна. Ім загадвае Уладзімір Максімовіч. Памышканне клуба добра абсталявана, ёсць радыёпрыёмнік, дошка паказчыкаў працы бригад, на якой кожную пацідзеньку адзначаюцца вынікі саборніцтва. Вышнены перапынак план развіцця сельгасарцелі ў шостаі пяцігодзі. Абсталяваны стэнд «За што змагаецца наш калгас у 1957 годзе», газетныя вітрыны, дзе рэгулярна можна пачытаць «Знак», «Важнае прачуццё» і іншыя газеты. Для аматараў настольных гульняў ёсць дамино, шашкі і шахматы; для музыкантаў — свой гармонік, што дае магчымасць моладзі спрабляць свае вечарыні, а таксама арганізоўваць канцэрты.

У бібліятэцы клуба налічваецца 2000 тэм палітчынай, мастацкай, сельскагаспадарчай літаратуры. Больш 160 калгаснікаў з'яўляюцца чытацкамі бібліятэкі.

Пастаянна абнаўляюцца кніжныя вітрыны. Асабліва цікавасць выкаікаў стэнд аб перадавым вопыце ў сельскай гаспадарцы.

Чатыры разы ў месяц выпускаецца на сценнай газеце «За высокі ўраджай», на старонках якой выступаюць лепшыя дзяркі, пастухі, бригадзіры комплексных бригад, калгаснікі. Газета часта выступае з вострай крытыкай недахопаў у рабоце бригад.

Часта ў памяшканні клуба праводзяць

па вечары пытанняў і адказаў. Нядаўна перад калгаснікамі выступіў дырэктар Ваўдзіцкай сярэдняй школы тав. Ракаў. Ён расказаў калгаснікам аб паходжанні і сутнасці рэлігійных свят. Бригадзір першай комплекснай бригады тав. Максімовіч паказваў ўмовы жыцця ў будучым камуністычным грамадстве. На гэты пытанне адказаў сакратар райкома партыі па зоне Ваўдзіцкай МТС тав. Ліч. Член раённага аддзялення Таварыства па распаўсюджванню палітчыных і навуковых ведаў тав. Лічун расказаў аб выпрабаваннях у СССР аэраўнай і ракетнай зброі і барацьбе за мір. Такія вечары бываюць у нас два-тры разы ў месяц.

На полі, сярод членаў будаўнічых бригад, на калгаснай ферме часта можна ўбачыць агітатараў. Яны расказваюць калгаснікам аб вопыце работы пераважнай сацыялістычнага саборніцтва, аб тых вялікіх здачах, якія партыя і ўрад паставілі перад працаўнікамі вёскі.

У асабедзена перапынку агітатары сістэматычна арганізоўваюць калектыўныя чытанні газет і часопісаў, падводзяць вынікі саборніцтва за дзень. Вялікай павагай у хлебаробаў карыстаюцца агітатары Макар Ільчыч, Уладзімір Лызо і многія іншыя.

Мікола ЧАРЭВІЧ, калгаснік.

Тыдзень беларускай літаратуры на Украіне

Знаёмства беларускіх пісьменнікаў з жыццём і працай шматлікай украінскага народа напярэдні 40-й гадавіны Кастрычніка пачалося з сустрэч з работнікамі, інтэлігенцыяй украінскай сталіцы. У прасторнай зале Палаца культуры Дарніцкага ваганаарамонтнага завода сабраліся сотні работчы і работніц. На сцэне за сталом, на якім поўна жыўчых кветак, сядзелі літаратары двух рэспублік: М. Стальмах і К. Кірэнка, І. Шамякін і А. Хіжыняк, О. Навіцкі і Я. Скрыган. Ад іхных работчы і інжынерна-тэхнічныя работнікіў гэтай цэльна вітаў сакратар партыйнага камітэта завода К. Мегада. Беларускія і украінскія пісьменнікі, якія прысутнічалі на гэтым вечары, пазнаёміліся з работчы Дарніцкага ваганаарамонтнага завода са сваёй творчасцю. У заключэнні вечара адбыўся вялікі канцэрт, у якім прынялі ўдзел украінскія і беларускія артысты.

У гэты-ж вечар пісьменнікі М. Танк, В. Вітка, М. Аўрамчык, Л. Пярмавайскі, Ю. Збанацкі, М. Нагібэда, М. Папанасяў сустрэліся з працаўнікамі завода «Большэвік».

Цікава прайшла сабрэўская сустрэча беларускіх пісьменнікаў Р. Няхай, Ул. Корбана, П. Прыходзькі з навуковымі работнікамі, выкладчыкамі і студэнтамі Кіеўскай сельскагаспадарчай акадэміі. На вечары прысутнічала больш 300 юнакоў і дзяўчат.

Цэла і шчыра сустрэкалі гэтай студэнты Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта, якіх насіць імя вялікага кабарта Т. Г. Шуэчэнка. Суды прышлі беларускія пісьменнікі П. Броўка, П. Панчанка, Т. Хадкевіч, а разам з імі і дарэгія сабры, вядомыя украінскія літаратары М. Рыльскі, Ю. Смоліч, М. Чабаніўскі і

іншыя. Студэнты ўручылі гасцям кветкі. Дні побывання на Украіне пакінулі ў беларускіх гасцей шмат уражанняў. Пісьменнікі наведалі ўвільную выставку мастакоў і скульптараў Украіны, прысвечаную саракагоддзю Вялікага Кастрычніка. У Дзяржаўным музеі украінскага мастацтва, дзе размяшчаны экспанаты выставкі, гасці сустрэліся з украінскімі мастакамі і пісьменнікамі. Старшаня Саюза мастакоў УССР М. Г. Дарчус пазнаёміў іх з новымі працамі украінскіх мастакоў.

19 верасня беларускія пісьменнікі чатырма групамі выехалі ў вобласці Украіны. Дзве групы самалётам вылетелі ў Сталіна і Львоў, трэцяя адправілася на парадозе ўніз па Дняпру, чацвёртая — на машынах у Палтаву і Харкаў.

Радасна спаткала грамадзкасць шахцёрскай сталіцы — горада Сталіна беларускіх пісьменнікаў М. Аўрамчыка, В. Вітку, Ул. Корбана і Я. Скрыгана. Разам з імі суды прыбылі Украінскія пісьменнікі А. Галаўко, А. Хіжыняк, В. Ткачэнка і М. Грынч. Гасцей сустрэкалі намеснік старшын Сталінскага абласнога Савета дпутатаў працоўных З. Ілланска, загадчык адрэса навуцы і культуры Сталінскага абкома КП Украіны І. Гурэнка, начальнік абласнога ўпраўлення культуры Р. Кічынько, рэдактары газет, пісьменнікі Данбаса П. Байдубра, В. Сакалоў, О. Чыжыняк, Г. Крэмла, А. Ключа і іншыя.

Піонеры і школьнікі горада паднеслі дарогі гасцям букеты кветак. Гасці наведалі і выступілі перад працоўнымі Данбаса ў Рутчэнкаўскім Палацы культуры імя І. Франка, тэлецэнтры, парку культуры імя Шчырбакова. Вялікі літаратурны вечар адбыўся ў

абласной бібліятэцы імя Крупскай. Затым гасці выехалі ў Горлаўку, пазнаёміліся з жыццём і працай гэтага буйнага шахцёрскага раёна, выступілі перад яго працоўнымі.

Пісьменнікі П. Броўка, П. Панчанка, К. Кірэнка і Т. Хадкевіч, якія прылётелі ў Львоў разам з украінскімі сабрамі І. Навічэнка, І. Смылянска, П. Дарчус, А. Касмадэнка і В. Ягодам, у той-жа дзень сустрэліся з выкладчыкамі і студэнтамі Львоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Франка і педагагічнага інстытута. Гасці ўсклаі вянук на магілу незабытага камяяра — Івана Франка.

У тэатры оперы і балету імя Івана Франка адбыўся вялікі агульнагародскі вечар, на якім выступілі беларускія і украінскія пісьменнікі.

Група пісьменнікаў, якая прыбыла ў Палтаву, — Максім Танк, Іван Шамякін, Рыгор Няхай і Пятро Прыходзька разам з украінскімі сабрамі Юрыем Збанацкім, Міколам Нагібэдай, Міхаілам Чабаніўскім, Олесеан Ошчанкам і Расціславам Братунем — была цэла сустрэта працоўных горада. Незабытай і хваляючай была сустрэча са студэнтамі Палтаўскага педагагічнага інстытута.

Гасціна сустрэкалі беларускіх пісьменнікаў працоўныя Канева. На магіле вялікага украінскага рэвалюцыянера Т. Г. Шуэчэнка адбыўся шматлюдны мітынг, прысвечаны сустрэчы гасцей. Ад імя працоўных горада беларускіх літаратараў цэла вітаў сакратар Канеўскага райкома партыі тав. Сокал. З прамоваю ў адказ выступіў беларускі пісьменнік Міхась Калачынін.

Беларускі паэт Анатоль Валогін прачытаў вершы па Т. Г. Шуэчэнку. Гасцей віталі таксама украінскі паэт Андрэй

Малышка, настаўніца М. С. Банаваленка і іншыя.

Затым гасці ўсклаі на магілу Т. Г. Шуэчэнка вянкі.

23 верасня беларускія пісьменнікі працягнулі знаёміцца з выдатнасцамі украінскіх гарадоў і сёл, выступілі перад працоўнымі.

Радасна сустрэлі гэцей гарнякі Данбаса. У Горлаўцы пісьменнікі наведалі я помніка героям рэвалюцыі 1905 года, наведалі кватэры работчы.

На старэйшым у басейне шахты «Качагарка» беларускія літаратары прышлі ў час дзёнага навару. З прывітаннем да гарнякоў звярнуўся Янка Стыган.

Паэт Мікола Аўрамчык, які працаваў калісці на шахтах Данбаса, выступіў з вершамі «Шахцёрка» і «Радасць». Дружна апладзіравалі гарнякі байкапіцу Уладзіміру Корбану. Са сваімі творами пазнаёміў шахцёраў беларускі паэт Васіль Вітка.

Старшыня шахтавага камітэта прафсаюза тав. Панчанка ад імя калектыву «Качагарка» ў знак брацкай дружбы ўручыў гасцям традыцыйную шахцёрскую лямпачку.

Пісьменнікі сустрэліся ў суботу таксама з машынабудуўнікамі завода імя Кірава.

Другая група беларускіх пісьменнікаў ў складзе П. Броўкі, К. Кірэнка, Т. Хадкевіча і П. Панчанкі правяла дзень у Драгабычскай вобласці. Гасці наведалі сёло Івана Франка, знаёміліся з экспанатамі музея вялікага украінскага пісьменніка, наведалі на нафтапрамыслах Барыслава, у Палацы культуры нафтавікоў.

У Драгабычкім музэчна-драматычным тэатры адбылася сустрэча з працоўнымі горада, на якой з чытаннем сваіх твораў выступілі беларускія і украінскія пісьменнікі.

У заключэнне быў далзены канцэрт. М. Танк, І. Шамякін, Р. Няхай, П. Прыходзька разам з групай украінскіх літаратараў гасцілі ў харкаўскіх трактарабудуўнікоў. 21 верасня пасля заканчэння рабочага дня адбыліся сустрэчы з работнікамі і служачымі, інжынерна-тэхнічнымі работнікамі. Р. Няхай перадаў харкаўчанам гарчаче прывітанне ад мінскіх трактарабудуўнікоў. З вялікай увагай слухалі прэсутныя вершы М. Танка «Партрэт сябра», «Вада пра казака Антона Небабу», «Да 300-годдзя ўз'яднання Украіны з Расіяй». І. Шамякін расказаў аб новых кнігах беларускіх пісьменнікаў. П. Прыходзька прачытаў свае лірычныя вершы. З вершамі, прысвечанымі Беларусі, выступіў украінскі паэт М. Нагібэда.

Прыём у гонар уздэльнікаў тыдня беларускай літаратуры на Украіне

23 верасня ўрад Украінскай ССР наладзіў прыём у гонар уздэльнікаў тыдня беларускай савецкай літаратуры ва Украінскай ССР.

СТАРОНКІ ГІСТОРЫІ МАСТАЦТВА

А музы не маўчалі...

«Калі гавораць гарматы, маўчаць музы»... — казалі раней. Наша жывіца ўнесла свае кароткія ў гэтую прыказку: «Гледзячы якія музы».

Музы ціхія, палахлівае ў часе вайны сапраўды маўчалі. Затое не маўчалі пачаў смеецца, музыка, гераічная, якія жывы душы свайго народа... Такой музы было соцкае мастацтва ў часе Айчынай вайны.

У гады суровых выпрабаванняў нашы артысты, рэжысёры, мастакі, работнікі сцэны не шкадавалі сваіх сіл, таленту і жыцця ў імя светлых ідэалаў, аваяваліх Вялікім Кастрычнікам. Тэатры імя Янкі Купалы, імя Якуба Коласа, оперы і балеты пільна працавалі ў гарадах Расійскай Федэрацыі і Казахстана. Тэатр імя Янкі Купалы — у Томску, калектыў тэатра імя Якуба Коласа — у Уральску, потым у Орхана-Зуева, оперны тэатр — у Горкім і Каўчове. Прадзіўны мастацтва Беларусі ўсюды былі саргэты любоўю і ласкай братніх рускага і казахскага народаў. Нягледзячы на вялікае гора і смутку на сэрцы, яны адчулі сабе, як дома, у роднай сям'і. Для паспяховай працы беларускіх калектываў былі створаны ўсе неабходныя ўмовы: перададзены паміжнікамі масовых тэатраў, касцюмы, рэжыт, бутафорыя. Дзякуючы братэрскім клопатам і ўвазе нашы тэатры аднавілі сваю працу ў пачатку вайны.

Беларускія артысты натхнілі савецкіх лідэраў на працоўнай і ратнай падвiгі, выходзілі ў іх патрыятычныя паўчці любі да Радзімы. Нашы тэатры жылі аднымі справамі з народам, яны праславілі ў спектаклях і канцэртах веліч соцкага чалавека, яго гераізм і адвагу ў барацьбе за мір, за перамогу над ворагам. Гэтае зліццё тэатра з народам праявілася ў ўсёй яго дзейнасці — у падборы рэпертуару, у грамадскай працы, у святшчым абавязку служэння Радзіме на франтах Айчынай вайны і ў тым ворага — партызанскіх атрадах.

Асноўным рэпертуарам вясенніх год былі п'есы, якія адлюстроўвалі гераічную барацьбу соцкага народа за свабоду і незалежнасць, любіў да Радзімы і партыі. Такія п'есы з'яўляліся: «Фронт», «Рускія людзі», «Намесце», якія былі паказаны на сцэне беларускіх тэатраў. У гэтых п'есах і спектаклях раскрыліся жывая творчая крыніца гераізму, неперажытае нашага народа, яго патрыятызм, сівяржальнасць вера ў перамогу над чорнымі сіламі фашызма.

Нашымі артыстамі створаны хвалючыя, высокамастацкія вобразы Агнева, Сафонава, Глеба, Валі, Горлава, Фёдора, Таланова. Усе гэтыя чудаўныя сцэнічныя вобразы далёка не вычорываюць здобыткі тэатра ваяннага часу. Спектаклі аб вайне паказвалі масавы гераізм соцкіх людзей, іх маральна-патрыятычную перавагу над чалавечым капіталістычным ладу.

У гады Айчынай вайны творчасць беларускіх пісьменнікаў, паэтаў, артыстаў была на ўзбраенні соцкага народа. Не маўчалі і драматургі. Кандрат Крапіна, Я. Рамановіч, А. Кучар стварылі п'есы, прысвечаныя жыццю Савецкай Арміі і гераічнай барацьбе беларускіх партызан супраць фашысцкіх акупантаў. Такія п'есы былі: «Праба агнём» К. Крапіны, «Заложнікі» А. Кучара, «Таварыш Андрэй», «Падешукі» Я. Рамановіча. Праўда, не ўсе гэтыя п'есы аднолькавыя па сваіх мастацкіх вартасцях. Самы цікавы і каштоўны з іх з'яўляецца п'еса Крапіны «Праба агнём». Гэты спектакль не сыходзіў з рэпертуару тэатра імя Якуба Коласа амаль усе гады вайны. Ён захапіў і хваляваў гледача падзеямі суровай вайны, вострымі канфліктамі, жыццёвымі вобразамі.

Заслужаным поспехам у часе вайны карысталася на сцэне тэатра імя Янкі Купалы ў Томску адноўленая пастаноўка «Партызаны» К. Крапіны.

Першымі новымі спектаклямі, прысвечанымі гераічным справам партызан Беларусі ў часы Айчынай вайны, былі «Падешукі» і «Таварыш Андрэй», ажыццэўленыя па п'есах Я. Рамановіча. Прануны чаму гэтыя п'есы, калектыў тэатра імкнуўся паказаць гледачам Томска мужную барацьбу беларускіх партызан з фашысцкімі акупантамі. Гэтая барацьба была блізкай сібірскім рабочым, калгаснікам і інтэлігенцыі. Восць чаму гэтыя спектаклі, нягледзячы на сваю драматычную янапунацённасць, з цікавасцю былі сустрачаны гледачамі.

Больш цікавай і зместоўнай была п'еса «Заложнікі» А. Кучара, напісаная аўтарам на матэрыяле з біграфіі праслаўленага камандзіра партызанскага атрада баянік Міная (Шмырова). Як вядома, дзеці Шмырова загінулі ад рукі фашысцкіх катаў. Гісторыя вельмі драматычная. Яна абурала і хвалявала ўсіх савецкіх людзей. Аднак у п'есе разам з удалымі сцэнамі і вобразамі, замалёўкамі з партызанскага жыцця, цікавай і хвалючай сцэнай у лесе б'е шмат недасканаласцей.

З вялікім поспехам ішлі ў часе вайны спектаклі «Шаўлінка» (тэатр імя Янкі Купалы) і «Несцерка» (тэатр імя Якуба Коласа). Яны ярка і праўдліва адлюстравалі старонкі далёкага мінулага беларускага народа, яго адвечныя імкненні да ішчэ і свабоды і гэтым наапісвалі родную Беларусь з яе чудаўнай прыродай, меладыйнай, крылатай, задуманай песняй. Не раз пасля спектакляў «Несцерка», «Шаўлінка» прыходзілі за кулісы адважлівага вайны і шчыра дзякавалі актёрам, якія дапамагалі ім ішчэ больш уявіць і палюбіць сваю Радзіму.

А як хвалючы і ўрачыста прыходзілі спектаклі тэатра імя Якуба Коласа ў Маскве ў дні вызвалення гарадоў і вёсак Беларусі! Мы ніколі не забудзем спектакля «Несцерка», які прыходзіў у час салота ў гонар вызвалення Віцебска.

Гэта было ў паміжнікамі тэатра Маскоўскай апэраты, дзе гастраліраваў наш

тэатр... Усе ўсталі, апладзісмантам не было канца. Гледачы забігалі на сцэну, цалавалі актёраў, актэры — гледачоў. І ў тую ноч ніхто з артыстаў не клаўся спаць. Усе лухмі былі там — у роднай Беларусі...

Вялікую працу праводзілі нашы тэатры па збору сродкаў у карысць Савецкай Арміі, па абслугоўванню фабрык, заводаў, калгасаў, ваянных шпіталаў. Пры кожным тэатры былі створаны баяны мастацкія агітбрыгады, якія амаль кожны дзень выступалі на прадырмествах, у школах і навуковых установах.

«Многа радасці прынеслі нам, — успамінае вайны афіцэр Айчынай вайны Ц. Чабока, — артысты беларускага тэатра імя Якуба Коласа, якія амаль кожны тыдзень выступалі ў нашым шпіталі (Орхана-Зуева). Кожнае такое выступленне было жывой вадой для хворых, яны глыбока кранала за сэрца, абуджала ўспаміны аб роднай старонцы, пудоўных людях, калгасных нівах, аб тых маленькіх яблыньках, якія раслі перад нашай школай...»

Творчыя брыгады артыстаў беларускіх тэатраў былі жаданымі гасцямі ў дзеючай арміі. Брыгада тэатра імя Янкі Купалы на чале з народным артыстам СССР Г. Глебавым выязджала на абслугоўванне байцоў і афіцэраў Калінінскага фронту. Часта артыстам тэатра даводзілася выступіць за некалькі кілометраў ад варажых войск — у лясках, акапах. Гэтыя канцэрты ўдзялілі маральны дух соцкіх ваянаў, натхнілі іх на подвiгі ў імя чудаўной Айчыны. У сваім пісьме на імя калектыву тэатра начальнік налітадзеса Калінінскага фронту пісаў: «Усе спектаклі і канцэрты прыходзілі з вялікім поспехам. Артысты мужна пераносілі небезпечку, якая звязана з працай брыгады ў часях перадыпта краі, у непасрэднай блізкасці ад варага. Брыгада з першых-жа дзён заваявала вялікую папулярнасць, любіў і павагу сярод байцоў і афіцэраў. Кожны спектакль і канцэрт прыймаў з неспакой цікавасцю, яны дапамагалі мабілізацыі сіл саабістага саставу, натхнілі яго на новыя подвiгі».

Незабытым былі гастролі брыгады тэатра імя Якуба Коласа на Заходнім фронце.

«Кожны наш канцэрт, — успамінае П. Малчанав, — гледачы сустракалі з выключнай цікавасцю, мы сапраўды былі тут патрэбны, як танкі, самалёты, гарматы... Нават вяліка сказаць, што больш каго любілі: мы сваіх гледачоў ці гледач нас. Кожнае наша выступленне было радаснай, хвалючай і незабытай падзеяй».

Але не толькі сваімі канцэртамі і спектаклямі дапамагалі беларускія артысты біць ненавіснага варага. Многія з іх добраахотна пайшлі ў Савецкую Армію, партызанскія атрады.

Незабытай славай пакрыў сабе Сяргей Патаповіч — артыст тэатра юнага гледача, які не адзім варажым цяжкім з боерпрыласамі спусціў пад адхон. Сяргей Патаповіч наў смерцю храбрых, адважна выконваў баявое заданне — партыі і леныскага камсамола.

Гразой для фашысцкіх акупантаў быў падрыўнік Саша Цітова (актёр Гомельскага тэатра). Творчая брыгада Цітова, якая вытупала сярод партызан, у вёсках, раёнах, несла сваім гледачам слова праўды, баяную песню, натхняла іх на багатырства і рашучую барацьбу з лютым ворагам. Баявым заклікам гучалі ў вуснах партызанскіх актёраў вершы, аваяваліні і песні.

У гады Айчынай вайны работнікі мастацтва Беларусі, як ніколі былі з'яднаны са сваім народам. Яны служылі яму ўсім сваім сэрцам і талентам, а калі трэба было, не шкадавалі і жыцця ў імя перамогі. На сцягу нашай перамогі гаралі кропіл крыві саўвечны патрыяты нашай Радзімы, беларускіх артыстаў: Зорана, Чамалова, Патаповіча, Бары і многіх другіх, аб якіх ніколі не забудуць працаўнікі мастацтва Савецкай Беларусі.

Яшчэ ў тыя дні, калі стагнала беларуская зямля, грэмелі гарматы, Пятэральны Камітэт КП (б) Беларусі і Урад кляпціліся аб аднаўленні гарадоў і вёсак, навуцальных устаноў і школ, творчых арганізацый і тэатраў.

У 1943 годзе тэатры Беларусі ўжо былі падрыхтаваны для выезду, і яны толькі Савецкай Арміі вывазілі Гомель, а потым — Мінск і Віцебск ад фашысцкіх захопнікаў, тэатры і творчыя калектывы адзіны за другі пачалі вяртацца на сваю радзіму.

Радасна і хвалюча сустраў сваіх любімых артыстаў Мінск...

Адразу пасля звароту ў сваю сталіцу тэатр імя Янкі Купалы адкрыў першы пасляваенны сезон. З вялікім поспехам былі паказаны спектаклі «Шаўлінка» і «Позняе каханне». Калектыў тэатра ўключыўся ў аднаўленне роднага Мінска — сталіцы партызанскага краі.

Пад восень 1944 года вярнуўся на радзіму і калектыў тэатра імя Якуба Коласа. У Віцебск актэры прыехалі надвоячоркам. Пятнік падшоў да грудзі руін, дзе на слуху было напісана: «ст. Віцебск». Пачуліся гукі вайсковага аркестра, радасныя галасы, слёзы родных, сяброў, знаёмых... Пачаўся мітынг. Прадзіўны тэатр сталі неубома на ўзямнішчых руінах і ціха палкалі. Гэта былі сабым незвычайнай, іх неляга было стрываць, ад іх нека рабілася лядоў на сэрцы. Асабліва, калі артысты ўбачылі лядоў людзей з букетамі жывых кветак, машыны, якія аваяталі фармі твары прысутных. Другое асвятлення пакух што ў горадзе не было.

Пасля мітыngu пачалі раз'язджацца па «кватэрах» — у адзінае амаль паміжнікамі ў горадзе — ветнітэтут. Разбурана было і паміжніканне тэатра. Трэба было

перш за ўсё кляпціцца аб будаўніцтве. «Вазай будучага тэатральнага паміжніка была каробка благаго металістаў. На дапамогу прыйшлі працоўныя гарада, рабочыя заводу імя Кірава, чыгучнікі. Гэта было сапраўды народнае будаўніцтва! Многія актэры ўспомілі свае старыя прафесіі і пачалі працаваць дэсларамі, тышоўчыкамі. Артыст А. Ільніскі паказаў сабе спратыкаваным паціком.

Гераічная праца будаўнікоў горада і калектыву тэатра забяспечыла адкрыццё тэатра. 31 снежня 1944 года ў былым паміжнікамі клуба металістаў упершыню пасля трыогадовага перапынку ўзялася заслона тэатра. На першых месцах сядзелі самыя ганаровыя гледачы — будаўнікі. Спектакль «Несцерка» ішоў з выключным поспехам. Актэры іраі ўсхвалявана і натхнёна. Гэтае хваляванне было радаснае, святочнае, як на сапраўднай перамогі. Гледачы не давалі таварышам Ільніскаму, апладзіравалі амаль кожнаму яго слову.

У горадзе не было яшчэ электрычнасці, не было мастоў праз Давіну. Каля 90 працэнтаў дамоў не існавала. Але жывіца пачыналася, і пачаў гэтак вялікае жыццё вызваленнага горада тэатр. У гэты перыяд руінах асабліва быў дарагім для сэрца кожнага выціпаннага аганёк, які загаруўся кожны вечар на тым беразе Давіны (у тэатры быў свой рухавічок). І гледачы ішлі на гэты аганёк, як на маяк будучыні. Гэтую веру ў будучыню ўсталяў у гледачоў спектакль тэатра і асабліва адноўленая пастаноўка «Крамлёўскіх курантаў». Як пранікнёна і надзеяна гукала гэта п'еса ў тыя дні! Мары Ільчы (П. Малчанав) аб пуску Крамлёўскіх курантаў, аб казачных планах электрыфікацыі асабліва хвалявалі і заклікалі на творчыя подвiгі. Гледачы выходзілі пасля спектакля ўзвешанымі і натхнёнымі леныскамі ідэямі, якія аваяталі ім шлях у самае адзаснае і шчаслівае — у камунізм!

У. СТАЛЬМАХ.

У горадзе не было яшчэ электрычнасці, не было мастоў праз Давіну. Каля 90 працэнтаў дамоў не існавала. Але жывіца пачыналася, і пачаў гэтак вялікае жыццё вызваленнага горада тэатр. У гэты перыяд руінах асабліва быў дарагім для сэрца кожнага выціпаннага аганёк, які загаруўся кожны вечар на тым беразе Давіны (у тэатры быў свой рухавічок). І гледачы ішлі на гэты аганёк, як на маяк будучыні. Гэтую веру ў будучыню ўсталяў у гледачоў спектакль тэатра і асабліва адноўленая пастаноўка «Крамлёўскіх курантаў». Як пранікнёна і надзеяна гукала гэта п'еса ў тыя дні! Мары Ільчы (П. Малчанав) аб пуску Крамлёўскіх курантаў, аб казачных планах электрыфікацыі асабліва хвалявалі і заклікалі на творчыя подвiгі. Гледачы выходзілі пасля спектакля ўзвешанымі і натхнёнымі леныскамі ідэямі, якія аваяталі ім шлях у самае адзаснае і шчаслівае — у камунізм!

У. СТАЛЬМАХ.

Светлы вобраз палымянай патрыёткі

На фатаграфіі маладая дзяўчына ў ваеннай гімнасцэры са значком парашуцтыста на грудзях. У яе мужным абліччы адчуваецца моцная, ваявая натура. Гэта Галіна Дакучовіч — адважная савецкая дзяўчыца, якая гераічна загінула ў баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Біяграфія Галіны Дакучовіч — звычайная біяграфія тысячы юнакоў і дзяўчат, якіх выхавалі савецкая школа і леныскае камсапол. Студэнтка Маскоўскага авіяцыйнага інстытута, яна ў ліку першых добраахвотніцаў пайшла на фронт. У ліпені 1943 г. штурман пачаюча авіяцыйнага палка Галіна Дакучовіч не вярнулася з баявога задання.

Перад намі яе дзёнік «Сэрца і крылы», які яна вяла, пачынаючы з часу знаходжання ў лётнай школе і да канца свайго кароткага, але слаўнага жыцця. У ім мы знаходзім не толькі запавяценыя

думкі соцкага патрыёта. Дзёнік Галіны Дакучовіч — гэта хвалючыя летаніе баявых будніў жывоў авіяцыйнай часці. Капшоўнасць запісак Галіны Дакучовіч не толькі ў тым, што ў іх мы бачым выключна арку і багатую натуру іх аўтара, але і ў праўдлівым і ўсхваляваным адлюстраванні барацьбы і велічы душы соцкіх жанчын, якія сталі попечч з мужчынамі на абарону соцьялістычнай Радзімы.

Напісаная мужным чалавекам, запіскі праясненны разуменнем людзей і падаў, шчырай дружнай і чалавечым пяплом да сяброў-аднапалчак.

Захапіў у дзёніку шчырыя духоўныя інтарсы Галіны Дакучовіч. Ён цікавіць дасягненні тэхнікі і філасофія Л. Талстова, назва Гейна і музыка Чайкоўскага. Але асабліва яе захапіла літаратура. Рэдактар палкавога рукапіснага часопіса, яна сама ішла аваяваліні і вершы. Вялікае ўражанне рабіў, напрыклад, яе аваяваліне «Лялька». Дзяка застанца аваяваліне, чытаючы гэтае простае аваяваліне аб вялікіх паучаючых юнака і дзяўчыцы — лётчыкаў, якія загаралі ў бойчы, і талісмане-дзяццы, што засталася на памяць аб іх.

Есць у дзёніку старонкі, прысвечаныя адной з гомельскіх школ, у якой вучылася Дакучовіч. З цёплым успамінае яна аб кіпучым і шматгранным жыцці школы і пюнерскага атрада.

Перачытаючы запіскі, не перастаеш здзіўляцца таму, колькі мужнасці і волі, высокароднасці і самаадданасці было ў сэрцы гэтай сціплай дзяўчыцы. Яна была здольна і на глыбокую шчырую дружбу і на ішчотнае вялікае каханне. Чудасць сплутчалася ў яе з суровасцю і патрабавальнасцю да сабе і сваіх сяброваў. Яна не ўмела дараваць нават мінуцую слабасці ні сабе, ні людзям. У дзёніку ёсць запіс: «Умець... усё пераносіць і «не стагнаць», «ніколі не скардзіна і ўсё ўмець рабіць самай». Гэтыя рысы характэрны Галіны Дакучовіч выяўляліся і ў яе баявых справах. Таму натуральна прысвечаны лядоўны ёй сабраўкамі характарыстыку: «Галка, ты — Паўла Карчагіна і лядоўным абліччы», разумееш, чаму яе любімым літаратурным гераімам ёсць «Авадзень».

Галіна Дакучовіч загінула, але яе адважнае камсамоўскае сэрца, палымянае сэрца савецкай патрыёткі, прадаўжае біцца на старонках яе хвалючых запісак. Светлы вобраз Галіны Дакучовіч застаўся ў памяці яе баявых сяброў-аднапалчакан. Сабраўка дзівіцца Галіны Герой Савецкага Саюза Паліна Гельман у пісьме, адрасаваным родным слаўнай дзёніцы, усхвалявана пісае: «І калі варажыя куля мяне не кране і ў мяне будзе калі-небудзь дзячка, я назаву яе Галіні і выхавану такоў-жа высокароднай і чудаўнай, якой была наша Галка...»

Добрую справу зрабіла Дзяржаўнае выдавецтва БССР, выдаўшы кнігу «Сэрца і крылы». Дзёнік Галіны Дакучовіч, падрыхтаваны да выдання У. Мехавым, гэта яшчэ адна старонка аб Вялікай Айчынай вайне. Для маладога чытача гэтая кніга з'яўляецца яркім і паучальным прыкладам высокароднага служэння Радзіме.

У. ІДЭЛЬСОН.

У творчых майстэрнях Мастацтва, якое хвалюе

1929 год. У перапоўненым сельскім клубе ідзе запіс у калгас. Тут ёсць баянік, сераднік, прыйшлі на сход «на слухаць» і кулакі. Для беднякоў пытанне: запісаванца ў калгас ці не — даўно ўжо вырашана, яны б'е існуючы ідуць працаваць у калектыв. Сераднік-жарышчу залумаўся: «А як яно там будзе?» Для кулакоў і падулачнікаў справа таксама ясна, Яны ненавідзіць калгас і сюды прыйшлі, каб падбухторваць сялян супраць калгаса. У наскрозь пракурэннем пакой ідзе напружанае барацьба.

Такі кароткі змест новай карціны маладога мінскага мастака П. Крахалёва, якая будзе экспанавана на распуліскай выставі, прысвечанай 40-гаддзю Кастрычніцкай рэвалюцыі.

З мастаком мы сустраціліся ў яго майстэрні. Восць што ён расказаў:

— Сваю карціну я назваў «Арганізацыя калгаса». Гэта тэма хвалюе мяне даўно. Першыя эскізы з'явіліся яшчэ ў сенах інстытута ў 1948 годзе. Зыходным момантам для кампазіцыі былі непасрэдна ўражанні аб стварэнні калгаса, якія запамініліся яшчэ з дзяцінства.

Тэма ўстаўлення Савецкай улады ў Беларусі прысвечаная сваю работу «Раніца ў Мінску» мастак Н. Воранаў.

— Халодная раніца ў кастрычніку. На адной з вуліц старога Мінска спыніўся чырвонаявардзэйскі патруль. Пасля джэджывай ночы байцы грэюцца каля агню. Кампазіцыя карціны вельмі простая. Але жыццёвасць моманту адчуваецца адразу. Тут няма надуманых, наўмысна «эраволюцыйных» тыпаў. Усё проста, як у жыцці. Характэрны для Воранава сэррабрысты каларыт карціны добра падакрэслівае рэвалюцыйную рамантыку тых дзён.

Гэтай-жа тэме прысвечана і работа мастака Л. Рана. Назва карціны — «Весткі з Петраграда» — добра адваявае яе зместу.

Партызанская тэма даўно хвалюе мастака Я. Ціхановіча. Гледачам ужо добра вядома яго работы «Партызаны ў рэвалюцыі», «Данамога Масквы» і іншыя. Зараз мастак працуе над творам, прысвечаным сумеснай барацьбе беларускіх і польскіх партызан. Сюжэт карціны прости. На Украйку дарогу, у лясным гушчары, прытаймаў партызанская засада, у якой удзельнічаюць разам з беларускімі партызанамі і палыкі.

Мастак А. Шыбіў ужо даўно працуе над старэйшым вобразам Ленына. Сваю новую кампазіцыю ён назваў «У красавіку 1917 г.». У карціне адлюстраваны момант сустрачы народам Влэдзіміра Ільчы каля Фінляндскага вакзала ў Петраградзе пасля яго вяртання з эміграцыі.

Мастак А. Малішэўскі паказа на выстаўні карціну «Песня», якая расказвае аб жыцці калгаснай моладзі, аб іх паучаючых і перажываных.

Тэма стварэння працы соцкіх людзей прысвечаная работам мастакоў Я. Красоўскага («МТЗ. Выпулка сталі», М. Манасона («Адраўка трактараў на палі»), А. Заборана («Нарачанскія рыбакі»).

Старанна рытууюцца да выстаўкі беларускія пейзажысты М. Дучыч, Н. Тарасіўка і іншы. Яны паказваюць новыя пейзажыяныя палотны пра родную беларускую прыроду.

Над значнымі гістарычнымі творамі працуюць мастакі О. Жалток, В. Цірка, А. Кроль і іншы.

Старэйшы беларускі мастак В. Волкаў паказа на выстаўцы «Мінск у маі 1954 г.» і групавы партрэт народнага артыста СССР У. Уладзімірскага, народнага артыста СССР Г. Глебава і заслужанай артысткі БССР Л. Драздовай.

Усе названыя работы — далёка не поўны пералік таго, што створана беларускімі мастакамі да юбілейнай даты. Большасць з іх будзе экспанавана і на Усеаўскай выставі.

Л. ДРОБАУ.

На здымках: уперсе — мастак Л. Рана і яго карціна «Весткі з Петраграда»; унізе — карціна П. Крахалёва «Арганізацыя калгаса».

Юбілей завода

На беразе Свіслачы, побач з паркам культуры і адпачынку, раскінуліся карпусы мінскага станкабудуўнічага заводу імя Кірава — адзінага ў краіне прадпрыемства, якое выпускае складанія і дакладныя працяжныя станкі.

Са старэйшай заўкома Аляксандрам Антонавічам Давыдоўскім мы пазнаеміліся ў прасторым чырвоным кутку. У памяшканні на вялікім трыанжонку стаю кабінетны фотаапарат з расцягнутымі махамі.

— Паходнае фотаапараты? — запыталіся мы.

— А тэлье не атэлье, а нешта накіштат гэтакі, — з усмешкай адказаў на нашы пытанні адзін з прысутных. — Да юбілею рыхтуецца. 75 год слаўнасця нашаму заводу сёння.

Ён сказаў гэта проста і, разам з тым, з такім добрым гонарам, нібы вяртаўся ад значаўчых сваб залатое явасце.

У гэты час паучыся кароткі прыгулашны гулод. Скончылася першая змена. Давыдоўскі паглядзеў на гадзіннік.

— Прабачце. У мяне пасяджэнне заўкома. А калі мінулым завода цікавіцца, дык паглядзіце восць з гэтымі таварышамі, — і кінуў на пажылых рабочых, што прыйшлі фатаграфаванца.

Гэта былі ветэраны заводу. Некаторыя з іх летася пайшлі на пенсію. Заўком запраці іх сюды, каб сфатаграфавалі для юбілейнага альбома.

Больш трыццаці год працаваў кавалем Аляксандр Пятровіч Ціханавіч. Шпэр ён на пенсію. Зусім яшчэ маладыя вочы гэтай бумарогага жыццём чалавека іскрацца ўсмешкамі.

— Восць мне, радзёвому кавало, заўком і дзяржцыя выдзелілі прасторую кватэру з усімі выгодамі. А шэ-ж толькі мне аднаму... Ды і п'есы таяка, што дай бог кожнаму... Ад благаго ў нас вядзецца толькі старая гарварда і нашы рабочыя традыцыі. Вы вядзіцеся Ануфрыевіча. Ён многа цікавага ведае...

47 год свайго жыцця працаваў Хведар Ануфрыевіч Івашка на заводзе. Не адзін год пабегав у свой час юнак, пакуль былі гаспадары заводу — Якабсон, Ліўшці і

у сваім адказе мінскія канструктары даюць парадкі кітайскаму сабрам, дзельца з імі вопатам арганізацыі работы канструктараў, расказваюць пра свае дасягненні і, урэшце, пішуч: «Будзем вельмі рады, калі вы прыдзеце да нас на завод».

Хутка кіраўнік атрымаў адка. Галоўны інжынер паведаваў, што работнікі Чаншайскага заводу ўлічалі парадкі і пачалі ўжо апрацоўваць цыліндры на металу кіраўніцтва.

Дружба паміж мінскімі і кітайскімі станкабудуўнікамі з кожным днём мяншае. Справа ў тым, што Чаншайскі завод у Кітаі пачаў выпускаць аднолькавую з кіраўніцтвам прадукцыю. Вопыту ў кітайскіх таварышав было мала, і яны камандзіравалі для вучобы ў Мінск вялікую групу маладых рабочых.

Кожны вопытны слесар, токар, фрэза-роўчык, зборчык лічыў за гонар, калі да яго прымацоўвалі для вучобы кітайскага юнака, якому ён старанна перадаваў сваё майстэрства.

Цёплай была сустрачка, цёплым было і развітанне. Сябры і цыпер падтрымліваюць перапіску.

Разам з Аляксандрам Пятровічам Ціханавым мы наведалі кавальскі цэх. Тут стаялі магучыя пневматычныя молоты новай канструкцыі. Ціханавіч падшоў да аднаго з рабочых і аб нем жвава загаруўся. Потым махнуў рукой, усміхнуўся і ўголас дадаў:

— Алошні экспанат аваявалі... А яндрына было-б яго моладзі паказаваць. Ведалі-б, на чым мы раней працавалі.

Ціханавіч агледзеў гатовае дзельці, што ляжал на рабочага месца каваля, застаўся імі задаволены і заўважыў: — А ці ведаеш, што ў 20-х гадах каля 300 чалавек у кавальскім цэху працавала, а цяпер 35? Плян-жа ў дзевяці разоў павялічыўся. Тэхніка дапамагла.

Ужо амаль год, як Аляксандр Пятровіч на пенсію, але аб заводзе ён гаворыць «яшчэ і «мы». Ён не парывае сувязі з прадпрыемствам, бывае ў сваім цэху, гутарыць з рабочымі, цікавіцца плянам.

— Добра было-б стварыць у нас совет

Музычная школа ў калгасе

Выдатны падарунак у гонар 40-гаддзя Вялікага Кастрычніка атрымалі дзеці калгаснікаў сельскагаспадарчай арцелі «Чырвоная зорка» Магілёўскага раёна.

Па ініцыятыве праўлення калгаса тут адкрыта першая ў раёне сямігадовае музычная школа. Для дзяцей калгаснікаў набыты піяніна, баян, акардон, домры. На набіццё музычных інструментаў праўленне арцелі выдаткавала каля дзевяці тысяч рублёў. Школа забяспечана кваліфікаванымі выкладчыкамі. У ёй займаецца больш 50 дзяцей калгаснікаў, рабочых і служачых мблевай фабрыкі.

Выдаткі на ўтрыманне школы поўнасцю ўзяў за сабе калгас.

Н. НАЗАРОВІЧ.

Прэм'ера ў тэатры імя Янкі Купалы

Тэатр імя Янкі Купалы гэтымі днямі паказваў гледачам п'есу прагрэсывага бразільскага драматурга Гільерме Фейгэрада «Ліса і вінатрад (Эзон)». Дзёніце п'есы аваяваліца ў старажытнай Грыцы.

У ролях заняты народны артыст СССР Б. Платонаў, народны артыст БССР С. Бірыла і І. Шаціла, заслужаны артысты БССР З. Браварская і Т. Аляксеева, артыст Ю. Шумак.

Пастаноўку ажыццявіў рэжысёр Барыс Эрэн, мастацкае афармленне Б. Волкава. Музыка да спектакля напісаў кампазітар народны артыст СССР Я. Цікоўкі, хоры ў выкананні Дзяржаўнай акадэмічнай капелы пад мастацкім кіраўніцтвам народнага артыста СССР П. Шырма.

Новая прэм'ера прыкляна сустрапа мінскімі гледачамі.

3 літаратурнай спадчыны Альберта Паўловіча

Альберт Францавіч Паўловіч — беларускі паэт, аўтар гумарыстычных вершаў і баск на бытавыя тэмы — нарадзіўся 11 лістапада 1875 г. у Мінску. У 1894 г. ён закончыў гарадское чатырохкласнае вучылішча і доўгі час быў канторшчыкам галоўнай канцэлярыі Упраўлення Літвава-Романскай чыгуны. Пасля працаваў бухгалтарам у розных савецкіх установах Мінска. У 1932 г. Паўловіч пераязджае ў Маскву. Потым ён жыве ў Уралі і ў Курску, дзе памёр 17 сакавіка 1951 г.

Літаратурную працу А. Паўловіч пачаў у 1907 г. Друкаваўся на старонках «Нашай нівы», дзе выступаў з дасціпнымі гумарыстычнымі і жартоўнымі вершамі. Выкарыстоўваючы народны бытавы гумар, паэт ствараў яркі жывыя сьпікі. Ён прэзідуючы на глыбока паказу жыцця, ён не ўдзячы вышэй быталісцыва, але ў яго творы, якія часам нагадваюць вершаваны ападані, вядзь багаче народнай мовы, адчуваюцца жывая размоўная інтанацыя і дынамічны дыялог:

— Голзе спаць! Супрон, пранісе!
Што ад сну карысць?
Ты ўсе спіш, а я ем рака, ўжо канчаю грывіш!
— Дзе-ж ты браў: прынес мо' з хаты, ші хадзіў у затоку?

— Не, ён сам агонь убачыў,
прыскакаў здалёку.
— Дурна-жа ты, — Супрон кажа, —
гэта-ж, брат, рапуха!
— Чорт і з ёю — кончыў ногі,
кончу ўжо і бруха!
(«На начлезе»).

У такім плане напісаны гумарыстычныя вершы «Пястун», «3 кірмашу», «Гаспадыня дзяжа», «Пан і акіяры», «Ракі», «Ружжо», «Ніўмекі і лека», «На рынку», «Палправі і іншыя», сабраныя ў зборніку «Снапок» (Вільня, 1910 г.).

Да рэвалюцыі А. Паўловіч пісаў творы і на сацыяльныя тэмы. У вершы «Працуй і пей», звяртаючыся да селяніна, ён гаворыць:

Што сядзіш ты, мой браце,
пануры
І аб чым як смуішся душой?

У тваёй хатачы песняй,
закуранай
Вее смуткам і цяжкай нудой...
Ты гаруеш, што праца крывава,
Век маладзецца на полі чужым,
У мазалях твае рукі карава,
Адпачынку не знаючы зусім.
Але, бачачы няждо працоўнага чалавека,
А. Паўловіч заклікаў яго толькі працаваць і спыняць песню, бо з ёй «спят стане лягчэй».

А. Паўловіч напісаў п'есу «Васількі» (Вільня, 1919), перакладаў на беларускую мову творы Т. Шэўчэнка, Л. Кандрацівіча, І. Суржыка, пісаў для дзяцей, працаваў над укладаннем польска-беларускага слоўніка і даследаваў ананімы твор «Гутарка Давіда са Сцяпанам».

Ніжэй друкуецца ранняя неапублікаваная творы А. Паўловіча.

Маладая гаспадыня

Зранку росна, ў поўдзень млосна,
А вечары камары.
І ніяк сабе да працы
Не магу дабраць пары.
Убосіць спіца, ў поўдзень мжыцца,
А вечары дрэмата;
Пацягнуць дакуначоць,
Нападае зевата.
У хаце я рана не прыбрама:
Смецце, грэскі па куткам,
Льжкі, міскі — усё пад лавай,
Кацара — і тая там,
Венік змёрся, дзяржак змёрся,
Мётлы запыралі,
Ні падмесці, ні прыбраць,
Слядоў напалталі.

Глядзіш сёння ўжо ад рання,
З поўдня да вечары,
Не зяждэш усё к пародку,
А тут кавалеры:
Рыгор Ваня, Кастусь, Саня,
Які з Ніканорам...
...І паймаа гуляні і танцы,
Спець усім хорам,
Ганца падпаяе,
Дзе тут будаць мне аб працы,
Так вось дзень слявае,
Зранку росна, ў поўдзень млосна,
А вечары камары...
І ніяк сабе да працы
Не магу дабраць пары.

Рэцэпт

Падсабі, Інат, нязмога
Аднаму зяць дзверы...
Толькі што у нас быў доктар
Ды не меў паперы.

Можа чуў: маю Тадорку
Бда напаккала —
Маларыя укусіла
І ёй дрэнна стала.

Зазнаў доктара да жонкі,
Той яе абслухай,

Не жалеў я — за фатыгу
Пляч рублёў убухай!

Доктар прымаў мікстуру
І гмтаць таблеткі...
Не было шматка паперы,
Дык быў добры гэты,

Што спісаў рэцэпт на дзверы,
Не зрабіў папроку...
Памажы-ж з крукой зяць дзверы —
Зяняў у антэку.

Бычок

Ано на вуліцу адкрыта,
Прыежы дзень... Праменьняў пук
Усю азаліць прыроду...
Луцае песні мезны гук.
Паніч-артыст каля вакацыя
(Відачь самога і пасцель)
Стайць і голас свой прабе,
Выводзячы па нотах трэль.
Прад люстрам гнецца на ўсе позы,
Муштруе сам сябе, як сляд,
Піе і голасна, і ціха...

Бач, згледзеў, што сьвечкі дзед
Звёс час, сцікавіўшыся злыбока,
І стаіць наспраць пад аном
Сцяіць у вакач паволі
Сірае рааным рукавом.
— Дзядок, ты плашч! Няўжо
спрады

Мой спей ты вельмі ўпадабаў?
Я бачыў, слухай ты ўважана...
— Але, папохак, аддай!
Мне песня воша успаміны
К бычку нявольна паяла.
Я меў бычка... такі-ж ласкавы...
Жывёла славная была.
Успомню — сядзі набягаюць,
Ён не выдзіць з галова...
Бывае, каб я быў шчаслівы,
Таксама мыкаў, як і вы...

Перадкастрыччідкія кінофестывалі

У гарадах і сёлах Беларусі праводзяцца фестывалі і тэматычныя паказы кінофільмаў на гісторыка-рэвалюцыйныя тэмы. Дэманструюцца таксама фільмы, якія адлюстроўваюць дасягненні Савецкай дзяржавы за сорак год.

Ва ўсіх кінатэатрах Мінска і абласных цэнтраў наладжаны выстаўкі, прысвечаныя 40-годдзю Савецкай улады і шостаму пяцігадоваму плану развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР.

Творчая размова не адбылася

Не так даўно мастакі Беларусі сабраліся ў салон-магазіне, каб абмеркаваць работы, якія былі прадстаўлены на выстаўцы тэатральна-драматычнага мастацтва. Гэта выстаўка, як адзначалі выступаўшыя, з'яўляецца найбольш шырокай і найбольш цікавай з усіх папярэдніх. Пацы тэатральныя мастакі дасягнулі значных поспехаў, прадстаўленыя на выстаўцы іх работы давалі багаты матэрыял для шырокай размовы, для творчых спрэчак. І вельмі шкада, што такой размовы не атрымалася.

П. Нікіфарав у ўступным слове толькі выказаў агульныя ўражанні і абмежаваўся некалькімі крытычнымі заўвагамі «наогул», не называючы прозвішчаў.

З аглядам работ выстаўкі выступіў кандыдат філасофскіх навук Т. Матвіц. Размова валася паверхова. Па сутнасці, выказваліся толькі суб'ектыўныя ўражанні па прычыну: «Гэта падабаецца, а гэта не падабаецца». І, натуральна, такое выступленне, як і выступленне П. Нікіфарова, не дало поводу для творчых спрэчак.

Траба было спадзявання, што самі мастакі прадумаюць размову, шчыра аб'ектыўна пагавораць аб творчасці сваіх таварышаў. Але спадзяванні ў многім не апраўдаліся.

Асобныя мастакі нават не ведалі, што наогул была такая выстаўка, і прышлі на абмеркаванне зусім непадрыхтаванымі, папярэдне не азнаёміўшыся з работамі. Некаторыя выступаўшыя аналізавалі эскізы дэкарацый толькі з пункту гледжання жывапісу, зусім адрываючы іх ад драматургіі, ад сцены. Мастакі, як указваў у сваім выступленні Ц. Німіц, не цікавіцца жыццём тэатра. Яны вельмі радкія госці на спектаклях.

А. Бембель гаворыць, што творчасць тэатральных дэкаратараў не вывучаецца мастацкімі крытыкамі, дагтуль не напісана сур'ёзнай крытычнай працы.

Шмат дэкараў было выказана і ў адрас арганізатараў выстаўкі. Здаўле, напрыклад, той факт, што на выстаўцы не былі прадстаўлены работы такога буйнага майстра, як С. Нікалаеў.

З. Азгур у сваёй прамовае гаварыць, што па эскізах нельга поўна ўявіць творчае аблічча тэатральнага мастака. Траба было паказаць на выстаўцы і макеты, касцюмы, і як яны даламагаюць выяўляць характары герояў. А ўсё гэта, за невялікім выключэннем, не было прадстаўлена на выстаўцы.

— Я, акцёр, бачу эскізы, — сказаў артыст А. Ністаў, — але амаль немагчыма па іх уявіць усю пастаноўку, убачыць робар усёго спектакля, ствараючы акцёрам характары. Мы гаворым аб мастаку тэатра, а гэта не толькі эскізы, а і вобразы.

Аб новай эмене тэатральных мастакоў гаварыць С. Нікалаеў. На работах сваіх таварышаў па мастацтву спыніўся А. Грыгар'янц.

У абмеркаванні прынялі ўдзел т.т. Волнаў, Веранаў, Барышаў, Залесні, Гугель, Юрель, Мяснінскі. Аднак размова часам выляс некаторымі выступаўшымі не па сутнасці, не па прычынавых пытаннях.

Шмат маглі-б расказаць драматургі, рэжысёры тэатраў, але яны зусім не прысутнічалі на абмеркаванні. Амаль не было і акцёраў.

Абмеркаванне паказала, што ёсць нямаля іначэ нявырашаныя як творчыя, так і арганізацыйныя пытанні. І вельмі шкада, што іны ў большасці так і засталіся нявырашанымі.

З ЗАМЕЖНАЙ ПОШТЫ

Навіны культурнага жыцця Польшчы

Стварэнне лабараторыі радыёактыўнай абароны

У Польшчы створана навукова-даследчая ўстанова, якая займаецца ядзернымі даследаваннямі — цэнтральная лабараторыя радыёактыўнай абароны. Яна падпарадкавана ўраду і займаецца даследаваннямі ядзернай энергіі. Да задач лабараторыі адносяцца, у прыватнасці, разгортванне навукова-даследчай работы ў галіне аховы здароўя ад шкодных вынікаў ініцыючых умярэнванню і кантроль на метадамі размеркавання і захоўвання радыёактыўных ізатопаў.

Інстытут па даследаванні замежных моў

Пры ўніверсітэце імя Адама Міцкевіча ў Пазнані арганізаваны спецыяльны Інстытут па даследаванні замежных моў. Пад кіраўніцтвам выдатнага мованаўцы-професара Л. Забротскага Інстытут будзе займацца гісторыяй навучання замежным мовам і аналізам сучасных метадаў навучання. Гэта будзе галоўны ў краіне даследчы цэнтр па мованаўству.

Першы том штогодніка Заходняга Прымор'я

У Шчыніне выйшаў у друку першы том штогодніка «Заходнепрыморска матэрыяла». Тут змяшчаюцца, у прыватнасці, даследаванні аб сярэдневяковых пасяленнях славян у Заходнім Прымор'і. Штогоднік будзе сістэматычна публікаваць работы па гісторыі культуры, археалогіі, этнаграфіі і мастацтву Заходняга Прымор'я. Вялікую цікавасць да штогодніка праяўляюць навуковыя ўстановы абедзвюх частак Германіі і скандынавіцкіх краін. Частка тыражу першага тома пасылаецца за мяжу.

Новы часопіс

Надаўна ў Варшаве выйшаў першы нумар кварталнага часопіса «Опініе» («Водрук»), прысвечаны пытанням сацыяльнай культуры. Часопіс выдаецца галоўным упраўленнем Таварства польска-сацыяльнай дружбы.

У абарону англійскай кнігі

Рэспектабельная газета «Таймс» не жае ухвалівацца. На самай справе, толькі надаўна англійскай кінематографіі ўдалося з вельмі зорнымі намаганнямі пазбавіцца амерыканскай апекі, і вось цяпер новая небяспека. Усё больш і больш дробных амерыканскіх выдавецтваў узяліся ў самой Англіі. Яны выпускаюць бульварныя раманы, і коміксы, амерыканская танная кніжка, якая выпускаецца часта на папярэдняй паперы, выцягваюць з англійскага рынку грунтоўную ачынную кнігу. На гэта ўвесь час скардзяцца англійскія выдаўцы і друкары.

У раздзеле паэзіі і прозы змешчаны пераклады вершаў і прозаічных твораў савецкіх пісьменнікаў. Надрукаваны пераклад артыкула В. Огнева аб паэтычнай творчасці А. Тварлоўскага.

Знаўца рускай і савецкай літаратуры А. Ствар пша аб філасофскім складанні В. Бельскага, паэт і крытык А. Стэрн — аб уласце польскай паэзіі. Кртык З. Феліцкі дае агляду альманаху маскоўскіх паэтаў «Дзень паэзіі». Аб выбраных вершах А. Блока, вышучаных Дзяржаўным выдавецкім інстытутам у Варшаве, піша К. Паморская. Паэт і вядомы перакладчык С. Полак прысвечвае артыкул перакладам твораў рускай і савецкай літаратуры на польскую мову ў 1956 г.

У нумары ёсць раздзелы культурнай хронікі СССР і бібліяграфіі.

Поспех выстаўкі рускага жывапісу

У Нацыянальным музеі закрылася выстаўка «Рускі жывапіс XIV—XIX стагоддзя». Экспанат былі прадстаўлены Трыцкоўскай галерэй.

Выстаўка карысталася вялікім поспехам — за шэсць тыдзень яе наведала каля 65 000 чалавек.

Супрацоўніцтва дамоў народнай творчасці Варшавы і Лейпцыга

Згодна дагавору аб культурным абмене паміж Польскай Народнай Рэспублікай і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай днём падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Цэнтральным домам народнай творчасці ў Варшаве і адпаведнай арганізацыяй у Лейпцыгу. Абодва арганізацыі даследуюць рэпертуар і формы мастацкай самадзейнасці.

Пагадненне, у прыватнасці, прадуаджае дапамогу, якую аказвае лейпцыгская арганізацыя Цэнтральному дому народнай творчасці ў Варшаве ў развіцці культурна-асветнай дзейнасці сярод асоб нямецкай нацыянальнасці, якія пражываюць у Польшчы.

(Інфармацыйны бюлетэнь Польскага агенства друку).

якія выходзяць у Англіі. Але англійскія кнігавыдаўцы ад імя аб'яднання кнігавыдаўцаў адмовіліся ад прапановы сваіх індыйскіх калегаў.

Цяпер-жа англійская кніга траціць усходнюю рынку, і гэта не жае палюхае газету.

«Аднаўленне аўтарытэту англійскай кнігі» — гэта пытанне гонору, пытанне агульначалавечага значэння брытанскай культуры, — гэтым заклікам канчаецца артыкул «Таймс». Ён сведчыць, што ў капіталістычным свеце ідзе рэшучая барацьба на кніжным рынку і прадстаўнікі той або іншай краіны ўсяляк імкнучыся знішчыць сваіх канкурэнтаў.

Пачынаючы спініфіст. Першая «барда». Фотазнюд Ул. Крука.

Вайна-вайна

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

— 3 маладых дні рані, — сказаў нехта. — Вось дык добраахвотнікі!

— А ці не льюць гэтыя агітателі ваду на млы немы? — сказаў другі. — Немы выгладзі, каб мы выступілі супраць свабоды людзей. Немец скарывае гэта, і не ўбачыць нам зямлі, як савіх вушэй. А калі набярэм чарпіння, пачакаем Устаноўчага сходу, тады ўсё можа аформіцца. Па закону выкупім зямлю.

— Паўна, шпіённы, — пачуўся шпэт. — Каламуцкія ваду!

— Правільна! — выкрыкнуў хтосьці з кутка. — Выкінуць з вагона!

Салдаты паўсхопліваліся з лавак, заварушыліся і загаманілі, гатовыя накінуцца на Галуза і Сяргея.

— Стой! — сурова вымавіў бардач. — Кажаш, па закону выкупім зямлю. Добра, што ў цябе ёсць «купіла», а ў каго яго няма?

— Але, — падтрымаў салдат. — Што таму рабуч? Адказвай!

— Той купіць, у каго ёсць за што, — выйшаў наперад каржакавы салдат. — А на няма і суда няма.

Салдаты насміхаліся.

— Бач, які гладыі!

— Спраўны!

— Вядома, мірадзі!

Цяпер салдаты гаворылі былі ўзяцца за абарончу выкупім зямлі, але бардач, палляўшы руку, засталоў:

— Не трэба, хлопцы, гэтага рабіць. Прыдзе час, мы да іх даярэмся. Іх кропля ў моры, а нас цэлы акіян.

...Поезд падходзіў да станцыі Стоўбцы, на вакзале было шмат людзей, амаль выключна вайсковыя, толькі дзе-нідэ трапляліся цывільныя. Кідалася ў вочы, што салдаты стаялі групамі, перад імі выступалі прамовыя даятальні асобныя словы. Чувалі бы, што і там являўся гадчыя спрэчкі аб міры, хлебе і зямлі.

Калі поезд спыніўся, Галуза з Сяргеем,

развітаўшыся са сваімі спадарожнікамі, вышлі з вагона і накіраваліся да вакала. На станцыі пераключаліся на ўсе галасы маневравыя паровозы.

У вакзале бітком набіта салдат. Вочны парасчынены. На ўзвышшыні стаялі Шумскі і Русаковіч, артагартстваў Лытка, які скончыў сваю прамову словамі:

— Беларуская сацыялістычная грамада, таксама як меншавікі і эсэры, падтрымлівае Часовы ўрад і ўсе яго мерапрыемствы, накіраваныя на тое, каб давесці ваіну да пераможнага канца.

Пачуліся радкія воплескі.

— Але скажы ты, партыі як быццам розныя, а песня адна і тая-ж. — заўважыў салдат. — Няўжо не знойдзецца чалавека, які...

— Дайце мне слова! — падыяў руку Галуза.

— Калі ласка, — прапанаваў Русаковіч. Галуза, перадаўшы гармонік Сяргею, прабраўся да «трыбуны». Салдаты расступіліся, даючы яму дарогу.

— Таварышы! — загаварыў, хвалючыся, Галуза. — Не слухайце буржуазных падбрычак, меншавікоў і эсэраў, якія забяваюць вам галовы рознай лухтой, а таксама грамадаўца, які толькі што перад вамі выступаў. Ніякай падтрымкі Часоваму ўраду! Вайна выгладзі толькі багачам, якім наблізоў кішні на казённых пастаўках, грабляч чужым народам. Траба неадкладна спыніць ваіну, канфіскаваць у памешчыкаў зямлю і перадаць селянам, чыгуны і банкі, ператварыць іх у агульна-народныя здабыткі...

Узняўся шум, пачуліся выгукі:

— Далоў!

— Дайце гаварыць!

— Дзе там, не падабешца праўда!

— Далоў!

Шумскі, Русаковіч і Лытка сархнулі Галузу з «трыбуны», не даючы яму закончыць прамову. Тады да іх працінуўся Сяргей і наспрыў, каб яму далі слова.

— О, не! — запярэчыў Русаковіч. — Цябе мы, галузкі, добра ведаем па выступленню ў гімназіі ў Мінску!

— Што, праўда было коле? — злосна вымавіў Сяргей. — Нічога, будзе і на нашай вуліцы святя. Не доўга вам засталася паваць.

— Дарэгі сябры! — узяў руку Шумскі. — Большэвікі...

Але ў гэты час Галуза, лучы да выходу, зайтраў, салдаты, хлынуўшы за ім, заспявалі:

Эх ты, доля мая, доля,
Доля горкая мая!
Ах, зачём ты, злая доля,
До Сібіры довелася?

На плошчы перад вакзалам стыхійна ўзнік мітынг. Выступіў Сяргей, ён гаворыў, што Часовы ўрад рыхтуе летніе наступленне, пасылае на пагібель новыя тысячы людзей. Ужо імперыялістамі перабіта каля дзесяці мільёнаў чалавек і пакіслена больш за дзв'яццаць мільёнаў, але ім гэтага мала. Эсэры, меншавікі і розныя іншыя так званыя сацыялістычныя партыі, ведучы барацьбу з большэвікамі, расціскаюць дарогу якому-небудзь ваеннаму диктатару, які наспрымае аднавіць маршавік. Сяргей заклікаў салдат, калі яны хочучы, каб хутчэй скончылася ваіна, прысней згуртавацца акол партыі большэвікоў і пайсці за Леніным, тады рэвалюцыя пераможа, Расія з жандара Еўропы ператворыцца ў перадавую сацыялістычную рэспубліку.

Галуза заўважыў, што натоўп акружаючы ланцугом агенты Часовага ўрада. Калі пачаў гаварыць Русаковіч (ціпер яго салдаты не хацелі слухаць), Галуза шпануў Сяргею, што трэба адсюль хутчэй выбірацца. З групай салдат праваўшы ланцуг, Галуза з Сяргеем зніклі.

— Нарэшце Сяргей пад выгладам добраахвотніка разам з палаўненнем пранікнёў у адроз з наложу дзюеюй арміі ў акапах. Хоць на фронце ў гэты час і было

зацішна, але сяды-тады ўзнікала перастрэлка, і над галавамі пасвіталі кулі! Насрой франтавоў рэзка адрозніваўся ад настрою салдат, якія толькі прыйшлі на фронт. Нікому не хацелася ваяваць, былі выпадкі братавання паміж рускімі і нямецкімі салдатамі.

Адночы Сяргей з старым франтавіком Вяршыньскім на досвітку па ходу зносіў прабраўся ў сакрэт. Наперадзе відзеліся рады дрязных загарад. Раптам паверуў вецер, запахла трунным пахам.

— Дзяўзка Вяршыньскі! — прапанаў Сяргей. — Чаму тут гэтак надобра пахне?

— Унь у тым балоне нежкі ўзімку многа нашага брата складала галова, а падабраць не ўсіх удалося, вось і пахне. — цяжка ўздыхнуў Вяршыньскі і папярэдзіў: — Не ўзабаве, сынок, панічэна самае небяспечнае месца, будзем паўзаць, а то праверніш і памінай як звалі... Затое сакрэт наш, можна сказаць, толькі для фармы... Ніякі чорт, тым больш ранаіцай, не палезе ў багало...

Мінуўшы прыстралянае ўзвышша, Вяршыньскі з Сяргеем апынуліся ў лагчыне, дзе зеляніла трава і расціла лоташ. Потым, зрабіўшы круг, каб не падставіць галова пад нямецкія кулі, яны з тылу ўзбраўся на ўзгорак і змянілі наміны сакрэт. Салдаты ім казалі, што нічога не заўважылі, увесь час было спокое. Адноль працягвалася ўсё ваявалася.

— Бачыш пазіцыі немыа? — спытаўся Вяршыньскі.

— Ага, — прамавіў Сяргей.

— Не высюбай, сынок, вельмі галавы, небяспечна. Вяршыньскі пільна ўглядзеўся ў маленькімі чорнымі вочкамі ў бок праціўніка. — Шхэ ў акапах не спыць толькі вартаныя. Хутка яны будучы піць каву, вось тады ўбачыш якая панічэна мітусня. А што робіцца на застане? — павярнуў у другі бок галаву Вяршыньскі. Яго зямлісты твар аброс чорнай шчынавай. — Вартаны паказав, што не хочучы ваяваць.

— Па чым вы пазналі?

— Ён убіў штык у зямлю, — растлумачыў Вяршыньскі, пасля сам зніў штык з вінтоўкі і таксама ўсадыў яго ў зямлю. — Нам даўно абрыдла ваіна.

У гэты час над іх галавамі дзыкнула куля.

— Няйначай афіцэр страляў, — трымаючы вінтоўку напачатку, злосна вымавіў Вяршыньскі. — Шкада, што не заўважыў — адкуль... Я яго зніў бы...

Зноў шіфкнула куля і поруч запільла зямлёю.

— А ліха матары, мусіць, ажурны афіцэр з'явіўся на заставе, ну так, галозка паласатая. — Вяршыньскі ажыўся і страляў. — Гатоў!

— Адкуль вы ведаеце?

— Хутка сам убачыш. Па зверу ў лесе ніколі не прамаваў.

— Вы сібрат?

— Не. Палаяшук.

— Фронт стаіць на месцы, з перастрэлка ідзе, мусіць, кожны дзень забіваюць людзей, — заўважыў Сяргей.

— Уга, ці гэта б'вае, — сказаў Вяршыньскі. — Вось хоць-бы ўзяць якія-нібудзь бой у лотам, гэтулькі тады нашых салдат паглетга, а наваўтра ў зводным чытаем: «На Заходнім фронце б'вае перамога».

Неўзабаве ў ходзе зносіў паказаліся людзі. Вяршыньскі, прыгледзеўшыся, сказаў:

— Бачыш, нагамі наперад панеслі.

— Ага, — гэдзіўся Сяргей.

Яны некаторы час маўчалі.

— А ты з гора ці з дастатку падаўся ў добраахвотнікі? — парнуўшы шчыню Вяршыньскі.

— 3 цікавасці, — адказаў Сяргей. — Хачелася дзедзясці чым людзі жывуць у акапах, якія іх думкі?

— Вось яно які-усклінуў Вяршыньскі. — Салдат марыць аб адным, каб хутчэй скончылася ваіна. Абрывла яна да чоршкі? Галоўнае, не ведаеш, за што ваяваць? Раней казалі: за веру, пара і ачыну. Але калі разабрацца, дык клялі сзве галова за тое, каб буржуй шчы больш нажываліся, набівалі све кішні грашма. Цяпер кажучы весті ваіну за рэвалюцыю. А што гэта рэвалюцыя, скажам, дала селяніну? Дулю на галеры. Замло, бачыш, выкупі, а дзе ты, не кажучы ўжо ў галыньбы, а дзе ты ў сярэдняй гаспадары, грошч? Кот наплаваў. Значыць, купіць крынамсок, які праз некаторы час яччэ пры-

купіць і стане памешчыкам. Вось у чым загавдак!

— Можэ-б вы напісалі пра думы салдацкія? — прапанаваў Сяргей.

— Куды? — спытаўся Вяршыньскі.

— У газету «Праўда».

— Магу, — ахвотна агзавіўся Вяршыньскі, а потым унурыў галаву. — Толькі пісака з мяне не важнечкі.

— Нічога, я вам даламагу, — паабяцаў Сяргей.

— Хто-ж ты тады?

— Я карэспандэнт «Праўды», — прамавіўся Сяргей. — А для таго, каб прабрацца на фронт, прышлося выдаць себе за добраахвотніка... Мне даручана арганізаваць матэрыял непасрэдна з акапоў...

— Малайчына! — адобрыў Вяршыньскі, а потым дадаў: — Усё-ж нам трэба добра акапача.

— Чаму?

— Немецкі ў адплату за афіцэра могуць падсыпаць нам жару.

Яны паглыбілі акапы. Хутка ўзялася такая страціна, што галавы нельга было высунуць. Потым зноў шхыла.

— А шхыва, якія ваякі немы? — наглядуючы за акапамі праціўніка, спытаўся Сяргей.

— Добрыя ваякі, — адказаў Вяршыньскі. — А толькі наш салдат трымадзельны. Немецкі гэтак кажучы: «Рускага салдата трэба два разы застрэліць, шчы і штырхнуць, тады ён толькі ўпаде, і то галавою ў бок праціўніка». А супраць будучага рускага салдата, які будзе ведаць, за што ён ваяе, ніхто не ўстаіць...

Яны шчы доўга разважалі, бачыч час у акапах, пакуль іх не змянілі.

Праз некалькі дзён, ноччу, Вяршыньскі аднаму яму вядомымі ссужкамі праводзіў Сяргея з фронту ў тыл, каб той мог паляваць у Петраград падборку матэрыялаў «Думы салдацкія». Развітаўшыся, Вяршыньскі прасіў, як толькі будзе надрукавана яго зяметка, адразу-ж яму прыслаць газету. Сяргей абяцаў г